pagini bucovinene

ANUL III nr. 6 (30)

IUNIE 1984

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ SUCEAVA

autograf MALA QINFU

„...te vom purta pretutindeni în inimă"

Am trăit momente de neuitat pe pămîntul României frățești. Ziua de 1 Mai petrecută aici, la Suceava, face ca aceste clipe să ne rămînă mereu în suflet. În goana mașinii, prin fermecătoarele peisaje ale Carpaților, parcă vedeam sclipirile sabiei lui Ștefan cel Mare, auzeam nechezatul cailor lui Mihai, în înălțimi deslușeam brațele lui Ciprian Porumbescu dirijînd un întreg popor care cînta impresionantul „Cîntec al tricolorului", mobilizator și răscolitor. Acordurile acestui cîntec ne vor rămîne veșnic în suflet.

Ah, Suceava, ai făcut ca să înțelegem mai bine gîndurile românului, aspirațiile lui sentimentele lui, întreg sufletul românesc.

Suceava, te vom purta pretutindeni în inimă.

PROZATOR, SECRETAR AL SECRETARIATULUI UNIUNII SCRIITORILOR DIN ÎNTREAGA CHINĂ.

SINTEZE

PROZA (III)

Dacă marile teme ale literaturii rămîn aproximativ aceleași de-a lungul secolelor, mereu alții fiind scriitorii și mereu altele modalitățile de abordare, înseamnă că acestea din urmă (modalitățile) rămîn criterii viabile în validarea sau nonvalidarea unui scriitor. Didactic, marile teme pot fi înșiruite : istoria, natura, copilăria, iubirea, socialul, fantasticul etc., dar ele rămîn simple linii orientative, adesea pline de echivoc în lipsa delimitărilor critice, cu atît mai mult cu cît numeroși prozatori bucovineni bat la porțile literaturii, avînd ambiția consacrării.

Fantasticul cu rădăcini în bogatul folclor bucovinean, exploatat de scriitorii interbelici, continuă bunele tradiții ale literaturii românești de acest fel. Fiind o temă generoasă, pare să tenteze foarte mulți prozatori contemporani. Aici cîteva precizări se impun chiar înaintea înregistrării formelor pe care le ia acesta în proza actuală. Valorile estetice ale multor scrieri din această categorie au demonstrat că opțiunea unor autori a fost determinată de o structură sufletească afină fabulației, cu acoperire în talent, pe cîtă vreme opțiunea altora, fără acoperire în talent, a fost determinată doar de veleități scriitoricești. Scriitorii ultimei categorii profită de așazisul „nedeterminat" al fantasticului pentru a camufla sărăcia imaginației, lipsa nervului narativ, neputința formulării unor aserțiuni generale cu valoare estetică, pornite de la realitate, într-un cuvînt evadarea într-un ilogic sub pretextul unui „modernism" care însă nu induce pe nimeni în eroare. Dovadă neaderența la public, tăcerea deplină în jurul unor astfel de cărți, venită adesea din clemența criticii.

Adevărată predispoziție pentru proza fantastică manifestă George Sidorovici, fapt pentru care poate fi considerat primul veritabil reprezentant al fantasticului în literatura spațiului bucovinean. Povestirile din volumul Vulpile **(1979) sînt modele ale genului. Se îmbină aici sensibilitatea poetică acută a autorului cu bogăția fabulației folclorice trecută prin filtrul scrisului lui Eminescu și al lui Mircea Eliade. Seve de autentică viață, emoții puternice pulsează în imaginile care continuă să ardă în cititor multă vreme după terminarea lecturii. O povestire precum** Porțile **(în care, într-o noapte de iarnă, ca într-un ritual, fetele urcate pe toate porțile satului chemă bărbații tineri plecați la război) poate figura alături de cele mai valoroase texte de acest fel din literatura română.**

Din același filon pare să izvorască și proza lui Ion Filipciuc din Vămile cireșului, **carte rereprezentativă pentru structurile de trecere de la fantasticul folcloric spre cel cu finalități parabolice. Neancorarea autorului într-o anumită modalitate trădează, în ciuda talentului evident, un glas care abia începe să devină propriu.**

Fără îndoială că acuitatea cu care scriitorii tineri sînt conectați la evenimentele sociale contemporane au determinat deturnarea prozei fantastice spre politic și social. În final astfel de scrieri ajung de fiecare dată parabole. Norman Manea, după fertile experiențe în analiza psihologică (Captivi, **1970 ;** Atrium, **1974 ;** Cartea fiului, **1976) realizează prin** Octombrie, ora opt **(1981) una dintre cele mai interesante opere parabolice din ultimii ani. Individul este privit aici din perspectiva tragismului unui destin intrat în impact cu mecanica absurdului existenței contemporane. Reflexele parabolei cuprind individul întregii lumi. Personajul devine istorie, istoria contemporană, temă gravă de meditație a scriitorului. Tot parabole ale istoriei sînt și** Solemnitățile supușilor **(Ion Țugui),** Scrisorile imperiale, Diavolul de duminică, Tentația **(Platon Pardău). Celei dintîi, o deschidere epopeică asupra istoriei politice și sociale a Bucovinei, prima de acest fel dedicată acestei regiuni a țării, i se poate reproșa doar un anume barochism al stilului, nu și pendularea scriitorului între o modalitate retorică sau alta. Scriitor cu o extraordinară propensiune spre parabolă de textură fantastică, autorul** Scrisorilor imperiale, **al** Diavolului de duminică **și al** Tentației **stăpînește vastele spații ale narațiunii, făcînd-o să curgă sigur și purtînd în valurile ei personaje memorabile, precum Virgil Virgil, pasionatul căutător de adevăr, Munteanu sau Romeo Ionescu — simboluri ale violenței abuzive — sau inginerul Cicero și enigmatica Metula — ipostaze ale conștiinței care se autoreflectă.**

În fine, aceleiași viziuni i se includ povestirile lui Onu Cazan (În fața ușii **și** Confidență

(continuare în pag. IV)

Octavian NESTOR

Virgil PARGHEL : „Portret de fată"

Mai sus de lumină

In apa ce-o bem e un cuvînt de spus,
Mai greu decît munții, mai greu decît marea ;
Să-i spunem lumină ; vedea-vom cum floarea,
Cu cîntec de pace ne ține-n picioare

Mai sus de lumină e lesne de dus
Căldura răsfrîntă în zeci de izvoare.
În brazi pun balanța pe-o creangă cu soare
Ce sună copite de cerbi, în apus.

Mai sus de lumină un timp suprapus,
Cu cîntec de pace ne ține-n picioare.
Se leagănă-n pietre un corn în mișcare :
O viață de OM dă vechimii impuls.

Liviu POPESCU

REPORTAJ

DESPRE UN ALT FEL DE FAIMĂ...

Țipătul unui nou născut este un triumf ! Cel al primului nou născut din Siretul anului de grație 1980 adăuga semnificațiilor perene ale victoriosului prim strigăt către lume una de profundă rezonanță în istoria multiseculare urbe : pentru întîia oară, după cîteva sute de ani, în fața cifrei indicînd sporul natural al localității s-a reașezat semnul plus. Deprimantul semn algebric definind nimicinicia, stagnarea, vetusta „pace" a vieții nutrite aici mai ales de amintirea vremurilor de neostoită forfotă și de mărire, incapabilă de a se opune scurgerii sîngelui tînăr către orizonturi mai promițătoare, a fost suprimat de un țipăt. Nenumit cu nume și prenume, dar omenesc și nemuritor. Căci viața nu înseamnă, iată, doar venirea pe lume a copilului Stelei și al lui Gheorghe Zamosteanu, pentru că totdeauna la Siret au venit pe lume copii. Viața înseamnă mai ales șansa de a îmbogăți continuu amintirea. De a da, de la un alt nivel și cu totul alte posibilități, replică amintirii : cetății teutonilor și celei a lui Sas — ctitorii industriale a căror forță poate fi evocată de o singură comparație : producția realizată astăzi de acestea este de peste o mie de ori mai mare decît cea obținută la sfîrșitul anului 1965 ; trufașelor care de negustori bogați — aproape o mie de apartamente ; ocupației fundamentale, comerțul, de bunul mers al căruia a depins, în mod dramatic, aproape întreaga istorie a vechii capitale moldave, — ocupațiile pe care noul chip al cetății le-a impus ; drumurilor care aduseseră comerțul în „civitas" (Siretul devenea oraș la 9 august 1370) — o nouă cale ferată și șoseaua europeană ; furiosul rîu umflat de ploi sau zăpezi topite (iată-i imaginea, realizată de scriitorul bucovinean Em. Grigorovitza : „Vedeam trecînd pe spumele valurilor turbate case întregi, cu tot ce era într-însele, mori și ferăstraie, turme de oi și vite, apucate așa din cîmp, grajduri, șuri și stoguri de fîn și paie, pînă și bucăți de pădure cu arbori smulși și aruncați în potop pe cari le ducea apa năprasnică cu troscot și iuțeală amețitoare, pe spinarea ei uriașă, în ruptul cursului, tot cu dînsa, departe, cine știe unde...") — Siretul domolit de imensul baraj de la Rogojești ; și, mai ales, întreprinzătorilor oameni ai secolelor de mijloc ale mileniului nostru — oamenii harnici și ambițioși de astăzi, înscriind pe emblema cetății nedomolita lor voință de a o lăsa, îmbogățită și nouă, vremurilor viitoare.

Este vorba, în fond, despre un alt fel de faimă. Cea din secolul al XIV-lea și de mai tîrziu depinsese aproape în exclusivitate de un vestit drum comercial ; luau, de aici, calea Poloniei, Lituaniei, Sileziei, Brandemburgului sau ținuturilor tătărești vite, vestiții cai moldovenești, oi, porci, piei crude, blănuri de vulpe, de lup și de veveriță, cereale și fructe, și intrau, pe aici, în Moldova pînză de Crasna sau de Lituania, hars, nădragi, căciuli, pălării, cuțite, coase, seceri, vase, coarde de arc, fel de fel de arme. O lume în trecere, mîndră sau umilă, i-a locuit atunci și mai tîrziu hanurile. O lume răbdătoare i-a locuit dintotdeauna casele, suportînd poftele de jaf și pustiirile vremurilor...

Oricît de tîrzie ar fi binemeritata renaștere a vechii capitale a Moldovei, ea se datorează în exclusivitate vremurilor noastre. Pentru întîia oară, după aproape cinci secole, din Siret nu se mai pleacă. Tinerii rămîn sau revin de pe unde și-au încercat norocul. Gheorghe Zamosteanu a părăsit Brașovul pentru întreprinderea de covoare plușate și ca el au făcut alți cinci colegi de muncă de la atelierul mecanic. Aici s-a căsătorit, aici a devenit secretarul unei organizații de partid, dar mai ales aici este unul din miile de reali ctitori ai cetății, căci nu pe norocul mereu schimbător al comerțului cu produsele realizate aiurea se întemeiază actuala faimă a orașului lui, ci pe nobila calitate de creatori de valori, de făurari de statornicie și perenitate. Oamenii nu-și mai rostuiesc viața în febra negoțului, ci în limpedea judecată a dis-de-dimineților multiplicînd ecoul miilor de pași ai celor îndreptîndu-se către locurile de muncă. Cu grijile de aici, cu cele ale copiilor evadînd voioși în după-amiezile promise zburdălniciilor sau aflați deja în toiul pregătirii pentru examene, cu cele ale grădinilor și cîmpului în rod sau cu cine mai știe ce alte griji și speranțe legate de viața de fiecare zi și de mîine a orașului. Cînd își trimite gîndul către cea de mîine, și se întîmplă foarte des aceasta, primarul Petrea Fasolă socotește că nimic nu-i mai important poate decît faptul ca lui Gheorghe Zamosteanu, de pildă, să nu i se pară „de la cer la pămînt" diferența dintre Brașov și Siret, „în ce privește civilizația", cum zice. Și spune așa pentru că vrea să fie clar că nu-i vorba doar despre condițiile de viață, ci și de atitudinea față de viață, față de semeni, ceea ce, într-un cuvînt, zice, înseamnă civilizație, adică oraș cu adevărat modern.

În august, vechea Capitală împlinește 614 ani de la ridicarea la rangul de oraș. Sărbătoarea sa este, în același timp, o încununare și un omagiu : o etapă în încununarea secolelor de speranță în redobîndirea dreptului real, mereu verificabil, de așezare urbană modernă ; un omagiu adus anilor noștri.

Dumitru TEODORESCU

A PRIVI

un poet — țăran

Se numește Gheorghe Sahlean. Trăiește în comuna Frasin, județul Suceava. Este laureat la toate edițiile Festivalului național „Cîntarea României". Ceea ce este surprinzător în poezia lui nu ține de tehnica versificației, nici de originalitatea stilului, autorul etalînd o „educație literară" de sorginte folclorică, construită din asimilarea acelei atitudini specifice creatorului anonim, pentru care poezie nu e meșteșug în sine, ci o emanație „naturală" a sensibilității colective, act de profundă participare la alcătuirea unui model de frumusețe robustă, constructivă, în cuprinsul căreia dragostea de țară, de natură, sentimentul apartenenței la o istorie milenară sînt teme de căpătîi. Întîia datorie a poeziei, declară Gheorghe Sahlean, este „Să zidească-ntr-însa dorul, / Vatra, casa, țara, neamul".

Privită din miezul acestei încredințări, poezia devine, pentru autorul ei, o adevărată profesiune de credință, cel mai sincer mod de expresie, cea mai directă formulă de implicare în realitate : „Versul meu miroase-a frunză, / M pădure și-a izvor ; Mîna ce le-a scris e aspră, / De țăran, de muncitor".

Căutîndu-și mereu spațiul de frumusețe și adevăr, cuvintele devin adesea de o materialitate devorantă, în fața căreia efortul creator al poetului se dezvăluie cu sinceritatea : „Cîteodată așa-mi vine / Să te blestem, poezie, / Să te spargi în bucățele, / Cioburi, cioburi mărunțele, / Cum ai fost mai înainte : / gînduri, slove și cuvinte".

Poezia lui Gheorghe Sahlean știe să se încredințeze cititorilor ei cu naturalețe și căldură, cu gesturi de o rară și elegantă simplitate.

Victor RUSU

Cronică literară

ION ȚUGUI:
Solemnitățile fericiților

Trilogia *Solemnităților* este în așa fel gîndită și construită, încît, după lectura celui de al doilea volum, devine limpede cît ar fi de hazardat a se emite judecăți critice definitive asupra oricăreia dintre cărțile ei înainte de a lua cunoștință de întregul edificiu ; și, cu atît mai mult, a risca niște concluzii generale, integratoare, asupra ansamblului. Ion Țugui clădește, încă din prima pagină, la dimensiuni monumentale, urmărește un plan minuțios, elaborat din capul locului după reguli subtil inginerești, sau, mai degrabă, după modelul marilor concerte ale lui Bach. Cel de al doilea volum — *Solemnitățile fericiților* — pune în valoare și mai bine complexitatea (pe orizontală și verticală) a proiectului. Dincolo însă de relativa independență (ca structuri narative) a fiecăreia din cele două cărți deja editate, liniile de forță ale romanului converg energic către cea care nu a văzut încă lumina tiparului, fără a permite totuși cititorului posibilitatea să se lanseze în previziuni. Mai mult decît atît, aceste linii de forță crează un cîmp de tensiuni ale lecturii care nu se lasă anulat prin lansarea unor ipoteze, fie ele oricît de generale și de abstracte, asupra unor posibile evoluții ideatice sau de substanță narativă ; fapt care probează amploarea deschiderii epice și originalitatea interpretării istoriei în ipostazele ei de matrice și produs al omului. Se poate vorbi, deci, în cazul *Solemnităților*, despre omogenitatea reală a trilogiei, în sensul de unitate a scriiturii la toate nivelele ei. În aceste circumstanțe, a recenza una dintre secțiuni, în cazul nostru cea de a doua, presupune căutarea trăsăturilor caracteristice care-i conferă unitate cu prima — *Solemnitățile supușilor*.

Pentru început, trebuie subliniat că adoptarea structurii tripartite nu este reflexul supunerii autorului la un tipar curent în epica de amploare, ci decurge din decelarea, în istoria Bucovinei de după detrunchierea din veacul al XVIII-lea, a trei momente distincte. Mai mult, chiar, geometria triunghiulară capătă o motivație filozofică, ea guvernînd la toate nivelele romanului. De altfel, primul volum chiar începe printr-o profesiune de credință pentru principiul triadei : „Victor Vicovan, împlinind optzeci și patru de ani mărturisi pentru a cincizecea oară despre temeiurile alcătuirii familiei și obștii în trei mari imperii : el spuse că la obîrșia tuturor lucrurilor stă o nouă judecată după care *mama*, *tatăl* și *fiul* (ș.a.) ar fi legămîntul primordial al bucuriei ; în absența acestei întocmiri, Bucovina însăși n-ar mai face parte din rîvnirile ce-o încunună...". Triada nu are însă semnificația conceptului hegelian de schemă a dialecticii, sensul adoptat de autor fiind cel de principiu ultim al armoniei : „. . .cucerind sensuri noi, Victor Vicovan întărise termenii triadei inițiale spre a rezulta următoarele : pentru *mine*, pentru *ai mei* și pentru *toți ceilalți* (ș.a.) ; ce-ar fi dacă numai una din laturile acestei triade s-ar mări față de celelalte două ? Nerespectîndu-se armonia lor, oare nu se strică firea oamenilor, nu cumva neamul însuși își ajută risipirea, dîndu-i imperiului habsburgic felurite pofte rele, la împlinirea cărora nu mai e nevoie să scoată sabia ?".

Pe aspirația către himera armoniei absolute se edifică romanul și din credința mărturisită în ea emană sensul lui tragic. După ce au supraviețuit cataclismului ruperii de patrie, apoi cutremurătorului calvar al teroarei și umilințelor imperiale (un funcționar chesaro-crăiesc afirmase : „În Bucovina cunosc numai trei națiuni: germani, evrei și trădători!"), longobocii (bucovinenii) trăiesc împlinirea visului „binocliștilor" — acei țărani din Vicuseni care, privind prin ochiane, întrevedeau fericirea întoarcerii între străvechile fruntarii ; numai că realitatea se situează la antipodul visului : țăranii sînt suspectați și persecutați pentru aceleași virtuți care declanșaseră teroarea imperială. Tragicul spectacol secular al destinului longobocilor are ca principali protagoniști trei generații ale familiei Vicovan care se jertfesc, fiecare în felul său, în numele mîndriei naționale, al demnității și al armoniei între oameni ; o afirmă, în finalul celui de al doilea volum scriitorul Laurențiu Vicovan : „Conștiința binelui și fericirea sînt marile construcții ale existenței umane ; prima se înalță pe respingerea neînfricată a răului, iar a doua pe dreptul sacru la libertate".

În jurul acestui nucleu se constituie, în cercuri concentrice (vatra, satul, țarina, muntele-codru, „ducatul" Bucovinei), nu numai un tip de umanitate țărănească definitiv cristalizat, ci și un spațiu înzestrat cu virtuțile originarului, de o remarcabilă organicitate. Ion Țugui nu cade în capcana patetismului liricoid, nu se lasă sedus de dulcegării idilice și nici nu frecventează locurile comune ale pitorescului facil datorită căruia clachează atîtea bune intenții anemiate de nostalgia paradisului pierdut al copilăriei rurale. Numai Platon Pardău, în *Scrisorile imperiale*, dar cu alte mijloace literare, mai reușește să confere acestui septentrion românesc semnificații autentic matriceale. Impactul dintre vocația eternului a acestui spațiu și a colectivității țărănești cu destinul individual supus efemerului și catastroficului intempestiv generează în romanul lui Ion Țugui unul din cîmpurile de tensiune cele mai expresive pe care autorul îl exploatează din plin. Există, de asemenea, un conflict adînc între acest spațiu omogen și continuu și timpul istoric impur și fracturat. Satul Vicuseni posedă o *vatră* inalienabilă, el însuși fiind o vatră a „ducatului", și orice încercare de infiltrare străină în acest sîmbure al lumii țărănești și românești eșuează mai rapid sau mai lent. Muntele-codru este rezervorul veșnic al energiilor longobocilor, dar cine cutează a pătrunde în el nu se mai întoarce, aspirat parcă, pe alte orbite, mai ample, ale devenirilor cosmice. Țarina, loc sacru al pîinii și satul, leagăn al familiei în care țăranii se sfințesc prin muncă și procreare sînt maculate de cei veniți din exterior, pribegi sau intruși, prin necontenită vărsare de sînge, batjocură, jaf. Istoria aduce peste acest spațiu originar aluviunile unui timp nămolos care curge pulsatil cu viituri de violență, teroare, înstrăinare. Așezată, cum spunea cronicarul, „sub vremi", puterea longobocilor traversează momente de agonie, dar își revine miraculos datorită unei virtuți anteice ; ceea ce nu exclude aura tragică a acestei lumi a suferinței asumate.

Ca structură epică, *Solemnitățile fericiților* se subordonează autorității absolute a naratorului-autor. Acesta adoptă de la bun început tonul protocolar și discret participativ al unui cronicar (implicit și al unui gînditor) cultivat și omniscient posesor al perspectivei simultane a întregului, inițiat în înțelesurile generale, greu accesibile, ale devenirii, precum și în cele ascunse ale unor evenimente aparent lipsite de însemnătate. Acest mod de a nara determină solemnitatea subtilă a zicerii, alternările între comunicarea lapidară, seacă, aproape jurnalistică și cea gnomică, oraculară, nu de puține ori pe jumătate criptică. Se insinuează cîteodată impresia vagă că autorul narator nici nu vrea să spună totul ; nu pentru a pune la încercare perspicacitatea cititorului, cum se mai întîmplă în proza contemporană, ci pentru că nu trebuie deconspirate pînă la capăt anumite înțelesuri primejdioase care i s-au revelat, el neavînd totuși dreptul să-și depășească condiția de intermediar. Sau pentru că se teme că înțelesurile la care accede ar putea fi întîmpinate cel puțin cu neîncredere. În tot cazul, el nu cade în greșeala de a explica totul (chiar dacă știe totul) ; își asumează deliberat riscurile expresionismului. Un halou de taină învăluie cotele cele mai înalte ale înțelegerii.

La prima vedere, *Solemnitățile fericiților* pare un roman compozit ; în realitate, ca și celelalte cărți de proză ale lui Ion Țugui, aparține romanului baroc, practicat nu de mulți scriitori români contemporani, însă la un nivel valoric remarcabil. După primele pagini, un cititor nefamiliarizat cu această formulă estetică se simte copleșit de aglomerarea aleatorie de real, fantastic și parabolic, oribil și frumos, grotesc și insolit, bestialitate și inocență, terifiant și lilial ; inegalitatea și lipsa de simetrie a secvențelor contrariază, dacă nu chiar debusolează. Treptat planurile de ansamblu își dezvăluie armonia, nivelele, dar, mai ales, ritmurile se limpezesc și romanul își deconspiră acea „incoerență coerentă". pe care Benedetto Croce o descoperea în baroc. Desigur, despre soluțiile adoptate de autor în domeniul organizării scriiturii s-ar mai putea discuta încă mult. Dar ceea ce remarcam la început — convergența liniilor de forță ale trilogiei către ultimul volum al ei — funcționează și la acest nivel. Acesta este motivul pentru care o dezbatere mai amplă asupra acestei chestiuni o amînăm din considerente de probitate critică, pînă după apariția lui.

Mihail IORDACHE

CARTEA LUNII

Critici, voi...

„Literatura a sporit între timp enorm, numărul cărților s-a dublat și, în unele cazuri, s-a triplat, iar posibilitățile de lectură ale criticului au rămas, din nefericire aceleași. Nu mi-e rușine să recunosc că citesc încet, nu m-am decis încă să trec la lectura în diagonală. Am încercat, pe cît a fost cu putință, să cuprind integral opera unui scriitor și, întrucît opera a trecut prin mai multe cercuri ale istoriei, să surprind sunetul ei intim în raport cu circumstanțele. Sunetul este uneori fals, decepționant, însă, trecînd alt prag, talentul își poate regăsi, dacă are în el forța necesară, sunetul adevărat, inconfundabil. Criticul trebuie să aibă răbdare și să înțeleagă, acolo unde e cazul, drama talentului copleșit de vremi".

(Eugen Simion, Scriitori români de azi, III, **Editura Cartea Românească, 1984).**

Volumul **Scriitori români de azi, III** l-aș fi salutat la **Cartea lunii** din principiu, chiar dacă n-ar fi avut valoare, pentru că ni se pare demn de stimă și de compătimire un critic care își ia sarcina să scrie despre autori contemporani cu el. La un nivel mai modest fac și eu, de mulți ani, această experiență și știu bine cît de... crudă și nedreaptă este soarta celui ce exprimă opinii despre creația unor semeni ai săi. De altfel, nici n-a apărut bine cartea lui Eugen Simion în librării, că a și explodat o petardă împotriva ei în paginile **României literare**, lansată (se pare, cu oarecare îndreptățire) de Constantin Țoiu. Și aceasta la puțină vreme după ce în revista **Flacăra** distinsul și discretul poet Cezar Baltag publicase pe neașteptate, spre surprinderea tuturor, o tabletă sarcastică la adresa criticii literare. De unde se vede că povestea cu împărăteasa care se înfurie pe oglindă și o face țăndări nu este doar o poveste.

Stilul critic al lui Eugen Simion se caracterizează prin descriptivism, printr-un vag umor și, dincolo de toate acestea, printr-o desăvîrșită competență în materie de literatură. Oricum ai întoarce volumul **Scriitori români de azi, III** (și II, și I), nu se poate să nu recunoști că autorul este familiarizat pe deplin, ca un expert, cu domeniul său. Chiar și în acest volum în care ne prezintă puține personalități de prim-plan și mai multe personalități nepersonalități, în care ne oferă, deci, o imagine parțială (complementară față de celelalte volume) a literaturii române contemporane, tot ne sugerează o viziune de ansamblu. Fiecare autor se situează automat într-o serie sau, mai exact spus, la interferența unor serii, astfel încît poate fi identificat, ca pătratele de pe tabla de șah, prin indicarea a (cel puțin) două coordonate. Vorbind despre Virgil Teodorescu, Maria Banuș, Nina Cassian, A. E. Baconsky, Petre Stoica, Cezar Baltag, Horia Zilieru, Leonid Dimov, Mircea Dinescu, George Bălăiță, Constantin Țoiu, Al. Paleologu sau Livius Ciocîrlie, Eugen Simion vorbește implicit despre toate tendințele care animă literatura noastră de dată recentă. Este o istorie a literaturii resorbită în profiluri. Criticul dovedește un înduioșător devotament față de literatura română contemporană. Însuși faptul că este scufundat pînă peste cap în studierea ei arată că nimic nu i se pare mai important decît s-o cunoască și s-o consacre în planul conștiinței critice. Delicatele maliții se topesc ca niște fulgi în oceanul unei comprehensiuni atotcuprinzătoare. Uneori, Eugen Simion devine de-a dreptul conciliant, salvînd de la uitare texte care de multă vreme nu mai spun nimic. El înțelege cu larghețe chiar și tendințe de neînțeles sau, în orice caz, le acordă circumstanțe atenuante. În aceste condiții, comitem o injustiție dacă îi luăm micile răutăți drept pretext pentru manifestarea unei iritări mai generale împotriva criticii. Oglinda trebuie păstrată întreagă mai ales atunci cînd — ca în cazul criticii profesate cu dăruire de Eugen Simion — este o oglindă venețiană.

Alex. ȘTEFĂNESCU

RECENZIE

„Rămășițele unui război sufletesc"*)

Debutînd relativ tîrziu în raport cu congenerii săi, Elena Ștefoi, are ambiția (perfect justificată) de a recupera handicapul editorial printr-o orgolioasă delimitare de peisajul liric al anilor '80, de „ninsori, comedii, eclipse, lecții", cărora le opune, într-o ars poetica sui- generis, „rămășițele unui război sufletesc !... rămășițe mai adevărate decît o plită încinsă", adică, nu atît o altă biografie, ci un alt fel de a se raporta la aceasta, o altă atitudine față de „trăit", de datele existenței. Ceea ce dă nota cu adevărat personală a poeziei Elenei Ștefoi este tocmai echivocul acestei atitudini, detașarea aproape sincronă cu aderența la o nenumită realitate biografică ; confesiunea temperată de voința însingurării, o exasperare existențială („De prea multă viață capul tău / e asemeni unei lungi convorbiri telefonice cu istoria") dublată de sentimentul deriziunii limbajului („Sîngele între două fraze din ce în ce mai absurde").

Amestecul de tristețe și sarcasm, de melancolie și ironie, ca formă a distanțării, pigmentează în mod relevant poezia Elenei Ștefoi, contrapunînd agresivității realității o agresivitate a analizei, care-și revendică spațiul înconjurător („spațiu întîrziat"), drept un pur obiect de disecție, o materie primă amorfă aservită limbajului („Răsăritul și asfințitul tăiate bucăți / pe masa de scris"). „Molozul sarcastic al memoriei" este privit, fie cu îngăduință, fie cu o rece detașare, neconstituind însă decît un simplu pretext, unul necesar, deși supărător, punct de plecare pentru producerea textului poetic, „o stare de spirit în zdrențe".

Deși distanțat voit (o repetăm) de poezia generației sale, discursul liric al Elenei Ștefoi i se alătură acesteia, în consecințele ultime, ca o meditație ascetică, neatrăgătoare la prima vedere, asupra puterilor poeziei. Este o atitudine de care trebuie ținut cont : este o poezie cu o promițătoare deschidere.

Viorel DÎRJA

*) Elena Ștefoi — *Linia de plutire*, Cartea Românească, 1984.

SIMON PETRU OPREA

Et in arcadia ego!...

Nevinovat
ca un surîs al vîntului
prin înșelătoarele albii
ale acestui tărîm
am urcat
fără vîsle
și fără brigantinele aripilor
fruntariilor frumuseții
în somn
să le trec am încercat
și sub vîrste de împrumut
m-am încins
cu centura bărbaților
într-o noapte fără lună
și încă neinițiat
Et in Arcadia ego !
strigam
rătăcind printre lănciile
umbrelor
cu care armii de îngeri
mă alergau
dintr-un vis încă nevisat ...

Prag

Cărunte praguri
de atîția pași
rotunde
și mai mult idee
cum să le treci
fără să lași
un semn
pe ce ?
o epopee
e orice zbor
chiar nezburat
mărire vouă
praguri nevăzute
v-aș trece
pînă cînd
văduv de pași
am fi asemenea
semne
absolute ...

Călăreț spre nord

Duios sfîșiate de vînturi
izvoarele
lacrimii lui
și clopotul unui cer înghețat
la răstimpuri
ecouri trezind
în ceea ce fiind numit
totuși nu-i
el culmea zăpezii
retează
cu umbra-i de Umbră
în alb
înflorire a florii de gheață
cuvintele lui
înțelesul luminii
aburind
cărui geam ? ...

Splendoare în uitare

În orice vocală
o lume
în orice ecou
numele
numelor ei
descalță-te suflete
de mine
și spune :
hățișuri
sînt semnele
puse anume
în grădina cu mere de aur
să nu vă întoarcă
visul
în splendoarea clipei dintîi ...

Răs-timpuri

Abia s-a înălțat
și cade
floarea
aripa
visul

... nisipuri

lasă-mi cuvîntul
ultimă șansă

luntre sublimă
răgazului cosmic
între răs-timpuri ...

S-a născut la Cluj, în 28 noiembrie 1938.
Absolvă Facultatea de Filologie în acelaşi oraş.
Debut : 1957, în revista **Tribuna**.
A publicat în : **Steaua, Familia, Orizont, Cronica, Transilvania, Ateneu, Astra, Ramuri, Luceafărul, Flacăra, Contemporanul, România literară, Viața românească**. Volume de versuri : **Pe adresa copilăriei**, 1969, Editura tineretului, **Versuri de vacanță**, Editura Ion Creangă, 1973, **Cel din urmă**, Editura Dacia, 1974, **Scrisori către prieteni**, Editura Dacia, 1978, **Amurgul furtunilor**, Editura Dacia, 1983. Sub tipar : **Joc dublu**, Editura Cartea Românească.

Pagină albă

Descărnata iluzie
zăcea pe patul ei alb
draperiile grele lăsau
doar fîșii subțiri de lumină
să se strecoare în încăperi.
Explozii mici
acopereau porii aerului
miros de săruri
emulsii în pahare adînci
mîna ei atîrnînd inertă
pe pustiul pernei.
Nici un cuvînt
în ochii întorși spre ingenua formă
care se năștea pe perete.
Primii pași ai unei Poloneze în surdină
se curmară brusc.
Gîndul frînt al liniei genunchiului
pluti doar o clipă.

Despre vanitate

În oglindă
o carte despre succesiuni
șuvițe subțiri pe fața sticlei
cer interior
nici o aplicație a mișcării.
Gestul cu care mi s-au adus flori
lunecînd Dincolo
trăgîndu-mă înfiorat cu sine.

Stropi mari

Gheișe din piatră
cele de pe urmă flori de lotus
dintr-un oraș scufundat
fluturi mari
cît un brici desfăcut
tăind pîntecele aerului
saturat de miresme
oblicii ochi ai peștilor
trecînd prin ferestre
către camera de ceremonie
a ceaiului.
Pe rama de aur a malului
inscripții de arbori înalți
printre care cea care spune
dimineața călătoream desculți,
blînd despicau apele pămîntului.

Lirică

Vești de la Euterpe :
„Amiaza domoală m-a prins în brațele slujitorului
tînăr.

A lui sînt.
Acoperită numai cu umbra măslinului, visez.
Cu sînge de rodie pare pătată lumina.
Oare zeiasca-mi făptură s-a întinat ?
Oare răgetele asinilor,
care poartă piatră de calcar
spre templu,
pot urca pînă aici ?
Iubitul meu adulmecă aerul.
Mărite Zeus, fă-mă parfumul
acestei flori de oleandru !".

Vedere din lăuntrul corabiei

Un pește cu broderii mici
în rochiță de noapte
tînjind după o plimbare
în sudul recifului ...
Colonia întreagă pregătindu-se
de odihnă,
javre bătrîne cu mustăți lungi
atingînd cu burțile coralii,
mînjindu-i,
clămpănind a lehamite,
de miliarde de ani,
sămînța lor scufundîndu-se
stearpă
în mîlurile adînci ale timpului.

Înțeleptul Narcis

Umanizarea expresiei
limpezea încet opacitatea oglinzii
din grosul vorbelor un praf înecăcios
se ridica pînă-n dreptul ochilor,
ca un meninge muzica ploii
ca o apărătoare de noroi.
Apoi din nou raci mici
trăgînd înapoi cu dragoste
rîul
între negrele coapse ale uitării.

Insula scufundată

Împăratul roman în carlinga lecticii sale,
pe locul din spate împărăteasa.
Ea ține în mînă o rodie
și aproape îi este suflarea sclavei sale
din neamul prinților parți.
Ei vor face o vizită scurtă
unui senator bătrîn,
vor asculta sunetul harpei,
vor bea din cupe de aur
lapte de cocos și vin de Chianti.
Apoi vor obosi.
În grădini adumbrite
pe alei cu nisip lucitor
îi așteaptă răcoarea havuzelor.
Ei coboară în liniște, deci,
trec pe lîngă păuni și nereide din piatră.
Nimic nu le tulbură singurătatea.
În oracolul apei,
norii.
În ruină.

Studiu

Ei bat mereu la ușă
ea nu deschide.
Imediat se naște o relație,
o articulație nouă.
Să fie cea dintre vînător și pradă ?
Cea dintre bărbat și femeie ?
Ei foșgăie încă dincolo de ușă, zgîriie !
Nu pot intra fără voia ei.
Ea nu este nevoită să deschidă.
Ea știe cine sînt.
Poate trăi mult și bine așa.
Și totuși o face.
Ei o devoră. Ea moare trist.
Crinii și noaptea.

Solstițiu de fruct

Sînge de piersică pe mîinile tale
sîmburele aruncat lîngă banca din parc.
Ca un schelet de mic animal sarmatic.
Ce va crește din el ?
Pînă atunci lichidul dulce al fructului
îți umple de aromă gura,
curge lin pe bărbie.
Narcotic. Lacrimă pe obrazul irealului.

Arcadă

Noapte de Anul Nou.
Trec bande de huligani
urlînd cuvinte murdare,
pe sub fereastră.
Ce bine că nu e zăpadă.
Alba ei haină s-ar macula.

Despre erori

Erorile mici,
aceste mici erori ale existenței
care nu ne amenință supraviețuirea
de pildă Ricardo lovindu-și peste obraz patronul
sau tînărul care-și schimbă chiar acum haina
ca a unui iluzionist
sau dreptul de a fi învățător într-un sat iluzoriu
sau textele grase
uitate pe foc într-o casă de țară,
un fierăstrău tăind cizmele unui ibovnic ..
și deodată făcîndu-se seară
și-n timp ce dorm toți
lama sunetului trecîndu-ți peste gît,
la rădăcină,
convingîndu-te cu dragoste
să devii divin.

Inscripție pe ora de veghe

Într-o carte nu trebuie să fie
decît un singur poem de dragoste.
Un poem scurt.
Ca o stea în șase colțuri,
în inima căreia
să se afle, rece, Oglinda.
El va putea astfel trece
din mînă în mînă
fără a fi atins de gingașele degete
ale cenușii.

Despre cuprindere

Vederea ca punct de plecare,
ca o rasă acoperind trupul umbrei,
mai trecătoare decît toate
nepîngărind,
rușine a căuta levitația,

cînd însăși cea existentă,
șoapta,
cărămidă a armoniei,
pătrunde-n făptură,
mici dumnezeii adeverind despre ea.
Ei poartă la șold
orgă și sunete
cît ochiul argintului.

Un oarecare sfîrșit

Ochiul meu pierea,
cu lumina din el,
cu memoria lui tulburată
pe pînza lui figurile dispar
sfîrtecate,
un terci din care
nu mai poți modela nimic,
ca și cum ți s-ar scurge
pe obraz Oul Primordial,
Perfecțiunea ființei cedează
acestei pasiuni minerale.

Lecturi la echinocțiu

Lecturi la echinocțiu
Revăzuta clepsidră
dar oare cu ochiul nostru
vedem rotundul lumii ?
singura formă a timpului,
el însuși, pururea pur,
dar care pricepem veacul
din obscura secundă ?
enorma, disperanta moară
în care curg toate
dar oare putem număra
rotirile și însăilările apei ?
cosmicul praf, malul, iarba
tu în genunchi, ducîndu-te unda
dar oare nu nemișcați rămînem
în partea noastră robită întregului ?
nici o ființă asemenea ție,
răstignitule pe calcare și rugini,
tu care vei ști oare
să nu-ți arunci sămînța
la rădăcina pietrei ...

Noaptea puterii

Mergeam pe firul întins al apei,
nepăsător
spărgînd nuci (cîte două !)
albind
nu-mi plăcea locul, spațiul
care se crea atunci,
legăturile mele prea intime cu el
insinuările lui
sărutările lui mieroasse
senzuala lui legănare
iarba de la subsioara malului
piciorul curgător al undei
ochii închiși ai cîmpiei din jur
rîsul ei straniu, hohotitor
de femeie abandonată.
Ce căutam singur aici ?
De cine fugeam ?
Să te trezești deodată așa
lunecînd fără țintă
sub cerul
semănînd mai mult
cu fustele unei uriașe
să fie toamnă
după cum se părea
după cum arăta
calendarul milos al rîului !
Și-apoi ceva se mișca pe sub pămînt,
un fel de cocoașă mișcătoare,
era mereu în fața mea
ca și cum cineva care se tîra pe-acolo
n-ar fi putut-o ascunde,
oricum ceva viu
care poate mă vedea.
Toate astea le pricepeam dintr-odată
pășind din ce în ce mai rar
și în toate direcțiile
în aceeași clipă.
Mă golisem de timp
eram înainte de toate și după toate.
Acum știam cum este acolo
și uram pierderea lumii prin noi
și eram gata să iau totul
de la început.

MIHAI EMINESCU — rezonanțe

El lago (Lacul)

El azul lago del bosque
Rubios nenufares carga
Al temblar en roldes blancos
El conmueve una barca.

Y al pasar por sus orillas
Yo escucho, esperando
Que ella salga de las canas
Y' a mi pecho caiga blando

Al saltar al bote angosto
Voz de aguas oiremos
Dejaré que me escapen
El timón y los dos remos.

Deslizando con encato
En la luz de la Selene,
Sople el viento en canas suave,
La undante agua suene!

Mas no viene... Solitario,
Los suspiros me inundan,
Cerca al lago azul que abarca
Flores rubias de nenúfar.

Traducere în limba spaniolă de
Valeriu GEORGIADI

Atît de fragedă... (Cosi soave...)

Cosi soave rassomigli
Il bianco fiore del cilegio,
E come un angiol fra le genti
Incontro alla mia vita sorgi.

Appena sfiori i tappeti,
La seta suona quando muovi,
E dalla testa fino ai piedi,
Leggera come sogno voli.

Di tra le pieghe del vestito
A mo' di fermo marmo spicchi,
Mi pende l'anima ai tuoi occhi
Di lacrime e sorte ricchi.

Oh, vago sogno di amore,
Soave sposa delle fiabe,
Piu non sorrider! Il sorriso
Mi svela quanto tu sei dolce,

E puoi col fascino notturno
Per sempre gli occhi abbuiarmi,
Con caldi sussurri di labbra,
Con fredde barccia ad abbracciarmi.

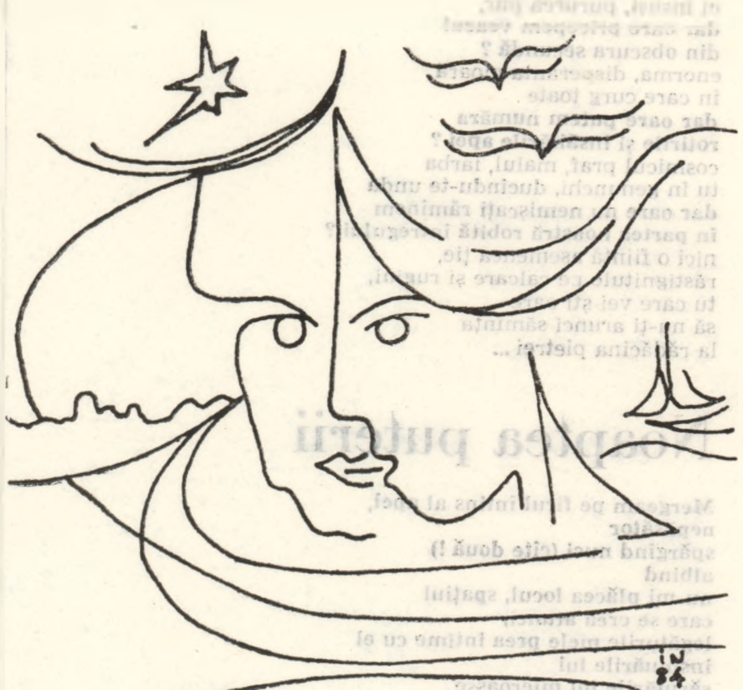
Di colpo vince un pensiero, —
Un velo sui tuoi occhi in fiamme:
C'e il cuposcuro abbandonno,
C'è l'ombra delle dolci brame.

Te'n vai ed io ho ben capito
Di non tener dietro al tuo passo,
Per me perduta in eterno,
Della mia anima, tu sposa!

A me la colpa vista averti,
E mai me la perdonerò,
L' azzurro sogno sconterò,
La destra sporta nei deserti.

E a me risorgerai, icona
Della per sempre Immacolata,
Sulla tua fronte la corona —
Dove te'n vai? Quando verrai?

Traducere în limba italiană de
Geo VASILE

Desen de Ioana NISTOR

EVGHENI EVTUȘENCO (U.R.S.S.)

Mămica și bomba cu neutroni

Ultima mare partidă de-a v-ați ascunselea.
Nici un puști. Nici un om mare. Nimeni.
Pe străzi zac uitate ceasuri
cu brațară de piele sau inox, ce păstrează
forma încheieturilor dispărute,
zac verighete căzute din inelare inexistente,
cercei de turcoaz (sau alte minunății)
rămași din nevăzute acum urechi feminine,
și mănuși goale dar care strîng
între degetele lor volanele intacte ale mașinilor
fără să facă nici un accident.
Nici mama nu mai e acolo.
Rămîne chioșcul ei de ziare
Unde vîntul atomic răsfoiește edițiile
roase de mucegai ale săptăminalului
de fotbal și hochei
Mama care rar discută politică
atunci cînd s-a întors din bazarul
de pe Bulevardul Stelelor
cu un nasture smuls în învălmășeală,
mama a zis: „Doamne, ce lacomi sînt oamenii!
Fără îndoială, de aceea s-a inventat bomba cu neutroni!"

Traducere de Viorel DÂRJA

INSEMNĂRI

Tabăra de creație Fălticeni, ediția 1984

Între 1 și 10 iunie paisprezece scriitori și plasticieni au participat, la Fălticeni, la prima ediție a taberei de creație din localitate. Organizată de Comitetul județean pentru cultură și artă socialistă Suceava, în colaborare cu Uniunea scriitorilor și Uniunea artiștilor plastici, tabăra reprezintă o premieră în cadrul manifestărilor de acest gen: inedita reuniune a oamenilor de litere și a pictorilor. Pentru prima oară în țară aceștia au avut ocazia să se documenteze și să lucreze împreună, întîlnirea celor două arte fiindu-le prilejuită de unul dintre cele mai bogate în tradiții culturale orașe ale țării. Așezarea în care au trăit altădată între alții Creangă, Sadoveanu, E. Lovinescu, Anton Holban, Horia Lovinescu, care adăpostește astăzi cu justificat orgoliu impresionanta colecție Irimescu a oferit creatorilor prezenți prilejul să descopere, alături de locurile cărora amintirea iluștrilor înaintași le conferă pregnanța semnificației istorice, remarcabila dorință a forurilor locale de cultură, care au întîmpinat cu atîta solicitudine pe oaspeții lor, de a face din Fălticenii de azi — localitate aflată, ca atîtea altele din România, în pline transformări economice și sociale — și un oraș al scriitorilor și al artiștilor plastici. Întîmpinați cu entuziasmul și atenția unor oameni ca primarul Fălticenilor, **Costică Arteni** și directorul Casei de cultură, **Ion Nistoreasa,** pentru care tradiția nu poate fi bine pusă în lumină decît de realizările contemporane, participanții la tabără (scriitorii **Nicolae Prelipceanu, Denisa Comănescu, Constantin Pricop, Adi Cusin, Alexandru Văduva,** și artiștii plastici **Aurel Aniței, Lucian Mașec, Virgil Popa, Letiția Oprișan, Augustin Costinescu, Constantin Andronic, Teodor Bogoi, Ion Minoiu** și **Mircea Dăneasă)** s-au apropiat de trecutul și prezentul ținutului, de peisajele și oamenii lui. Au avut loc întîlniri cu membri ai cenaclurilor literare, cu artiști plastici amatori, cu alți iubitori ai artei cu care s-au purtat fructuoase discuții, au fost vizitate monumente culturale din cuprinsul județului Suceava. „Dialogul artelor", ocazionat de tabăra de la Fălticeni, profitabil, fără îndoială, atît pentru creatori cît și pentru gazdele care i-au întîmpinat în orice împrejurare cu afecțiune se va concretiza, în final, într-o antologie proiectată să conțină textele inedite, în manuscris, pe care le-au lăsat scriitorii și expoziții care vor reuni lucrările artiștilor plastici invitați (prima dintre acestea se va vernisa în toamnă, cu prilejul decernării premiilor concursului de poezie „Nicolae Labiș").

Cu o organizare care, sîntem convinși, va fi tot mai bine pusă la punct cu fiecare nouă ediție, putem spune că tabăra de creație de la Fălticeni are toate șansele să devină unul din evenimentele vieții noastre artistice.

Reporter

PROZA

(urmare din pag. I)

în parcul orașului), **precum și cele ale lui Nicolae Prelipceanu din** Zece minute de nemurire.

Dimensiunii istorice îi putem subordona și romanul de notație memorialistică, eseul sau romanul dezbatere, sau, pur și simplu romanul „istoric". Romane „istorice" se vor Războieni **(1980) și** Dumbrava roșie **(1984) semnate de Petru Rezuș, amîndouă amintitoare de proza lui** Sadoveanu. **Proza de început a lui Radu Mareș** (Ana sau pasărea paradisului — **1972**; Cel iubit, **1976) evoluează spre o largă și nuanțată comprehensiune în** Caii sălbatici **(1981), roman de notație autobiografică, cu sugestive imagini ale unei epoci istorice care penetrează în conștiința unor tineri în formare.**

Fără pretenția de a fi exhaustiv, studiul nostru a încercat doar o privire asupra prozei bucovinene din ultimii patruzeci de ani.

Și dacă ar fi doar constatarea că mulți dintre scriitorii care s-au născut ori au trăit aici au reușit să-și ridice propria literatură la cotele estetice ale unor opere de referință, și tot ar fi destul ca să credem în utilitatea demersului întreprins.

FELURIMI

■ „Înainte de a adormi.

Ce groaznic — holtei, bătrîn, străduindu-te din greu să-ți aperi demnitatea și cerșind invitații cînd vrei să petreci o seară printre oameni; să-ți cari acasă mîncarea în sufertaș, să nu mai aștepți pe nimeni încrezător și liniștit, să nu poți să dăruiești ceva cuiva, oricui, decît cu efort, cu ciudă, să trebuiască să-ți iei rămas bun de la oricine în fața casei, să nu poți urca niciodată scara alături de soția ta, să fii bolnav și să n-ai decît mîngîierea de a te uita pe fereastră, cînd mai ești în stare să te ridici în capul oaselor; să ai în camera ta numai uși care dau în odăile altora, să ajungi să urmărești înstrăinarea rudelor de care nu mai poți rămîne legat decît prin alianță, întîi prin căsătoria părinților, și apoi cînd asta trece, prin căsătoria lor; să trebuiască să admiri copiii altora și nici să nu ți se mai permită să repeți — eu n-am copii; să n-ai familie cu care să trăiești laolaltă, să ai, mereu neschimbată, senzația că îmbătrînești; să te potrivești în înfățișare și în comportare cu unul sau altul din holteii pe care ți-i mai amintești din tinerețe. Toate sînt adevărate, numai că de multe ori faci greșeala că lași viața să se desfășoare mai departe, și-ți lași și privirea să treacă pe deasupra ei, să nu se mai întoarcă, în vreme ce, de fapt, astăzi și mai tîrziu, tu rămîi aici, cu trupul și cu mintea ta adevărată, deci cu fruntea asta peste care să te pocnești mereu cu palma". (Franz Kafka, „Pagini de jurnal și corespondență", Univers, 1984, p. 59—60).

■ „Cel care nu poate să scrie cu mîna dreaptă n-are decît să scrie cu stînga; cel care nu poate să scrie cu mîna să scrie cu picioarele. Chiar și cu brațul drept paralizat și piciorul stîng din ce în ce mai umflat poți continua să scrii. N-are importanță că nu mai vezi ce scrii. N-are importanță că nu poți înțelege. Scrie". (Augusto Roa Bastos, „Eu Supremul", p. 533—534).

Dumitru BRĂDĂȚAN

Consemnări

■ **CIPRIAN PORUMBESCU — INEDIT.** Conservatorul de muzică „G. Dima", din Cluj-Napoca, a editat două caiete cu partituri din compozițiile lui Ciprian Porumbescu: **Piese pentru pian** — inedite și **Piese pentru vioară și pian** — inedite. În primul, Enea Borza a selectat zece lucrări din 62 manuscrise descoperite în arhiva Muzeului Județean din Suceava. Nouă dintre ele (**Ștejeriș** — horă, **Zefir de toamnă** — idilă, **Visuri** —nocturnă, **Nu mă uita** — romanță, **Rîsul condamnatului** — vals, **Gavotă de concert, Direct peste deal** — polcă, **Din hop în hop** — polcă și **Galopul vînătorilor**) sînt reproduse după ineditele găsite, iar **Hora de concert** a fost modificată de pianistul Bogdan Georgescu „în interesul unității stilistice a compoziției". În cel de al II-lea caiet, muzicologul Enea Borza a inclus **Rapsodia pentru vioară și pian,** „o compoziție diferită de **Rapsodia** cunoscută pînă acum", urmată de încă trei: **Idila** — prelucrare de Romulus Cionca, **O dimineață pe Tîmpa** — prelucrare de Karel Kolar și **Nocturna** — prelucrare de Victor Cenușe.

Caietele cu partituri se găsesc de vînzare la **Muzeul Județean** din Suceava și la Stupca. (Paul Leu)

■ **DELEGAȚIE.** Aflată în vizită în țara noastră, la invitația Uniunii Scriitorilor, delegația scriitorilor minorităților naționale din Republica Populară Chineză, condusă de prozatorul Mala Qinfu, secretar al Secretariatului Uniunii Scriitorilor din întreaga Chină, a poposit în zilele de 1 și 2 mai a.c. pe meleagurile sucevene. Din delegație au mai făcut parte Xakan Woalbai, poet, Li Qiao și Yixidanzen, prozatori, vicepreședinți ai filialelor Uniunii Scriitorilor din regiunile autonome reprezentate.

Oaspeții chinezi au vizitat monumente istorice și de artă, obiective turistice și culturale precum și Cooperativa Agricolă de Producție din comuna Dumbrăveni. Ei au fost însoțiți, din partea Cenaclului Suceava al Uniunii Scriitorilor, de poeții Marcel Mureșeanu și Ion Beldeanu. (I.D.)

■ **EXPOZIȚIE.** Personala botoșăneanului **Marcel Mănăstireanu,** deschisă la Galeria de artă din Suceava încearcă să afirme, într-un context regional mai larg, numele artistului plastic din județul vecin, lucru realizat într-o proporție semnificativă. Pictorul și graficianul coexistă nu numai prin lucrările prezentate (uleiuri, acuarele), ci, în primul rînd, prin concepereа și execuția acestora: construcții clare (peisaje, portrete), tușe exacte, cromatică precisă. Toate acestea relevă un artist aflat, încă, în căutarea propriei sale individualități, despre care (sperăm) se va mai vorbi.

Prezent, pe aceleași simeze, **Virgil Parghel,** impus deja în constelația plastică suceveană, propune în cea de a treia sa personală un model de definire a artei sale la nivelul unui „modus vivendi". Etalînd, fără reticiențe, peste cincizeci de lucrări (o simbioză complementară între ulei și pastel), realizate în decursul ultimului an, autorul, consecvent stilului care l-a impus (difuzie cromatică, reliefarea atmosferei), promovează o concentrare a subiectului prin „absorbția" materiei. Chiar dacă se mai observă unele vagi acorduri ale perioadei de ucenicie, desfășurată sub aureola maestrului său Corneliu Baba, expoziția lui Virgil Parghel impune deja un artist aflat la începutul maturității sale. (P.D.)

■ **DECADA CULTURII CÎMPULUNGENE.** În orașul de la poalele Rarăului s-a desfășurat „Decada culturii cîmpulungene", amplă manifestare politico-educativă și artistică organizată sub egida consiliului de educație politică și cultură socialistă din localitate. Au avut loc, între altele, simpozionul „Tradițiile de luptă ale clasei muncitoare din România, ale unității și coeziunii poporului în jurul partidului", vernisajul expoziției de desene „Sîntem primăvara țării" și al expoziției „Cartea de artă și filatelia românească", seri literare, gale ale filmului de amatori, spectacole muzical-literare etc. Cu acest prilej scriitorii Ion Beldeanu și Ion Filipciuc s-au întîlnit cu cititorii cîmpulungeni și au acordat autografe pe noile lor volume. (I. Z.)

■ **DECADA MANIFESTĂRILOR DE CREAȚIE STUDENȚEASCĂ.** La Institutul de Învățămînt Superior din Suceava s-a desfășurat a opta ediție a Decadei manifestărilor de creație științifică și tehnică studențească. Cu acest prilej a avut loc o sesiune de comunicări și referate în cadrul căreia au fost puse în valoare rezultatele muncii de cercetare și creație a studenților în diverse domenii de specialitate, rezultate concretizate în peste 300 de titluri de studii de științe sociale, limbi moderne, mecanică aplicată, energetică, matematică, fizică etc. Un alt moment marcant al manifestărilor l-a constituit Concursul profesional-științific de mecanică, faza națională, la care au luat parte studenți din numeroase alte centre universitare.

Programul decadei a mai inclus, de asemenea, și organizarea Salonului studențesc de caricatură de desen satiric, reunind creații ale sucevenilor și ale unor invitați din Cluj-Napoca. (I. B.)

REALIZATORI: Ion BELDEANU, George DAMIAN, Viorel DÂRJA, Ion CARP FLUERICI, Mihail IORDACHE, Gh. LUPU, Marcel MUREȘEANU, Ion PARANICI, Mircea TINESCU, Alexandru TOMA.
Tehnoredactare: Valentin MILICI

COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA SUCEAVA
Str. Mihai Viteazul nr. 48